

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2021. gada 21. aprīlī
(OR. en)

**Starpiestāžu lieta:
2018/0208(COD)**

**6834/1/20
REV 1**

**JAI 241
INF 40
CADREFIN 36
FREMP 24
COPEN 82
DROIPEN 14
JUSTCIV 31
CODEC 187
PARLNAT 157**

LEĢISLATĪVIE AKTI UN CITI DOKUMENTI

Temats: Padomes nostāja pirmajā lasījumā, lai pieņemtu EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULU, ar ko izveido programmu "Tiesiskums" un atceļ Regulu (ES) Nr. 1382/2013
- Padome pieņēmusi 2021. gada 19. aprīlī

**EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES
REGULA (ES) 2021/...**

(... gada ...),

**ar ko izveido programmu "Tiesiskums"
un atceļ Regulu (ES) Nr. 1382/2013**

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 81. panta 1. un 2. punktu un 82. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

pēc leģislatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu¹,

pēc apspriešanās ar Reģionu komiteju,

saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru²,

¹ OV C 62, 15.2.2019., 178. lpp.

² Eiropas Parlamenta 2019. gada 17. aprīļa nostāja (*Oficiālajā Vēstnesī* vēl nav publicēta) un Padomes 2021. gada 19. aprīļa nostāja pirmajā lasījumā (*Oficiālajā Vēstnesī* vēl nav publicēta). Eiropas Parlamenta ... nostāja (*Oficiālajā Vēstnesī* vēl nav publicēta).

tā kā:

- (1) Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību (LES) 2. pantu Savienība ir dibināta, pamatojoties uz vērtībām, kas respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības, tostarp minoritāšu tiesības. Minētās vērtības dalībvalstīm ir kopīgas sabiedrībā, kur valda plurālisms, tolerance, taisnīgums, solidaritāte un kur nav diskriminācijas, kā arī valda sieviešu un vīriešu līdztiesība. Turklāt LES 3. pantā ir noteikts, ka Savienības mērķis ir veicināt mieru, stiprināt savas vērtības un savu tautu labklājību, un ka tai ir jārespektē sava kultūra un valodu daudzveidība un jānodrošina Eiropas kultūras mantojuma aizsardzība un sekmēšana. Minētās vērtības ir vēlreiz apstiprinātas un formulētas tiesībās, brīvībās un principos, kas noteikti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā ("Harta").

- (2) Ir kritiski svarīgi, ka šīs tiesības un vērtības tiek aktīvi koptas, aizsargātas, popularizētas, īstenotas un izplatītas iedzīvotāju un tautu vidū arī turpmāk, un ka tās ir Savienības projekta pamatā, jo minēto tiesību un vērtību aizsardzības vajināšanās kādā no dalībvalstīm var nelabvēlīgi ietekmēt Savienību kopumā. Tādēļ Savienības vispārējā budžetā būtu jāiekļauj noteikums attiecībā uz jaunu tiesiskuma, tiesību un vērtību fondu, kas ietver programmu "Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības", kas izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2021/...¹⁺, un programmu "Tiesiskums". Laikā, kad Eiropas sabiedrība saskaras ar ekstrēmismu, radikālismu un šķelšanos un kad sarūk neatkarīgās pilsoniskās sabiedrības telpa, svarīgāk nekā jebkad agrāk ir veicināt, stiprināt un aizsargāt tiesiskumu, tiesības un Savienības vērtības, kas respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības. Tam būs dziļa un tieša ietekme uz politisko, sociālo, kultūras un ekonomisko dzīvi Savienībā. Kā daļa no jaunā tiesiskuma, tiesību un vērtību fonda - programma "Tiesiskums" ("programma") saskaņā ar 2014.-2020. gada programmu "Tiesiskums", kas izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1382/2013², arī turpmāk atbalstīs Savienības tiesiskuma telpas attīstību, kuras pamatā ir tiesiskums, tiesu varas neatkarība un objektivitāte, savstarpēja atzīšana un savstarpēja uzticēšanās, tiesu iestāžu pieejamība un pārrobežu sadarbība. Programmā "Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības" tiks apvienota 2014.-2020. gada programma "Tiesības, vienlīdzība un pilsonība", kas izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1381/2013³, un programma "Eiropa pilsoņiem", kas izveidota ar Padomes Regulu (ES) Nr. 390/2014⁴.

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/... (... gada ...), ar ko izveido programmu "Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības" un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1381/2013 un Padomes Regulu (ES) Nr. 390/2014 (OV L ...).

⁺ OV: lūgums ievietot tekstā numuru un zemspītras piezīmē numuru, datumu un publikācijas atsauci regulai, kas atrodama dokumentā ST 6833/2020 [2018/0207 (COD)].

² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1382/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko izveido programmu "Tiesiskums" laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam (OV L 354, 28.12.2013., 73. lpp.).

³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1381/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko izveido programmu "Tiesības, vienlīdzība un pilsonība" laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam (OV L 354, 28.12.2013., 62. lpp.).

⁴ Padomes Regula (ES) Nr. 390/2014 (2014. gada 14. aprīlis), ar ko izveido programmu "Eiropa pilsoņiem" laikposmam no 2014. līdz 2020. gadam (OV L 115, 17.4.2014., 3. lpp.).

- (3) Programma būtu jāizveido septiņiem gadiem, lai tās ilgumu saskaņotu ar daudzgadu finanšu shēmas ilgumu, kas noteikts Padomes Regulā (ES, *Euratom*) 2020/2093¹.
- (4) Tiesiskuma, tiesību un vērtību fonds un divas tā pamatā esošās finansēšanas programmas būs vērstas uz personām un subjektiem, kas sekmē to, ka mūsu kopīgās vērtības un bagātīgā daudzveidība, kā arī tiesības un vienlīdzība pastāv un darbojas. Galīgais mērķis ir veicināt un atbalstīt uz tiesībām balstītu, vienlīdzīgu, atvērtu, plurālistisku, iekļaujošu un demokrātisku sabiedrību. Tas ietver dinamisku un spējīgu pilsonisko sabiedrību, kas ir svarīgs ieinteresētais subjekts, kurš veicina iedzīvotāju demokrātisko, pilsonisko un sociālo līdzdalību un Eiropas sabiedrības bagātīgās daudzveidības kopšanu, pamatojoties uz mūsu kopīgajām vērtībām, vēsturi un atmiņu. LES 11. pantā ir prasīts, lai Savienības iestādes uzturētu atvērtu, pārredzamu un regulāru dialogu ar pilsonisko sabiedrību un ar atbilstīgiem līdzekļiem dotu iedzīvotājiem un pārstāvošajām apvienībām iespēju darīt zināmu un publiski apmainīties ar savu viedokli visās Savienības darbības jomās.

¹ Padomes Regula (ES, *Euratom*) 2020/2093 (2020. gada 17. decembris), ar ko nosaka daudzgadu finanšu shēmu 2021.–2027. gadam (OV L 433I , 22.12.2020., 11. lpp.).

- 5) Līgumā par Eiropas Savienības darbību (LESD) paredzēts veidot brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, ievērojot pamattiesības un dalībvalstu atšķirīgās tiesību sistēmas un tradīcijas. Tiesiskuma, pamattiesību un demokrātijas ievērošana un sekmēšana Savienībā ir visu Līgumos nostiprināto tiesību un pienākumu ievērošanas un iedzīvotāju uzticēšanās Savienībai veidošanas priekšnoteikums. Veids, kādā tiesiskums tiek īstenots dalībvalstīs, ir izšķirīgi svarīgs, lai nodrošinātu dalībvalstu savstarpēju uzticēšanos un uzticēšanos to tiesību sistēmu starpā. Minētajā nolūkā Savienībai būtu jāpieņem pasākumi, lai attīstītu tiesu iestāžu sadarbību civillietās un krimināllietās. Turpinot attīstīt Eiropas tiesiskuma telpu, visos līmeņos būtu jānodrošina un jāsekmē pamattiesību un tādu kopēju principu un vērtību ievērošana kā diskriminācijas aizliegums un vienlīdzīga attieksme, pamatojoties uz jebkuru no Hartas 21. pantā uzskaitītajiem iemesliem, papildus solidaritātei, faktiskai tiesu iestāžu pieejamībai visiem, tiesiskumam, demokrātijai un labi funkcionējošai neatkarīgai tiesu sistēmai.

- (6) Finansējumam vajadzētu būt vienam no galvenajiem rīkiem Līgumos nosprausto vērienīgo mērķu veiksmīgai īstenošanai. Citu pasākumu starpā elastīga un efektīva programma “Tiesiskums” ir izšķiroša, lai atvieglotu minēto mērķu plānošanu un īstenošanu. Programma būtu jāīsteno ērti lietojamā veidā, piemēram, izmantojot ērti lietojamu pieteikšanās un ziņošanas procedūru, un tai vajadzētu būt vērstai uz līdzsvarota ģeogrāfiskā pārklājuma nodrošināšanu. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš programmas pieejamībai visu veidu labuma guvējiem. Programmas finansējuma ietvaros būtu jā saglabā zināma elastība attiecībā uz līdzekļu piešķiršanu konkrētiem mērķiem. Elastības rezerve prioritārā kārtā būtu jāpiešķir darbībām, ar kurām atbalsta tiesiskuma veicināšanu.

- (7) Lai pakāpeniski izveidotu brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, kas būtu paredzēta visiem, Savienībai ir jāpieņem pasākumi attiecībā uz tiesu iestāžu sadarbību civillietās un krimināllietās, pamatojoties uz spriedumu un tiesu nolēmumu savstarpējas atzīšanas principu, kas kopš Eiropadomes Tampere sanāksmes 1999. gada 15. un 16. oktobrī ir stūrakmens tiesu iestāžu sadarbībā Savienībā. Savstarpējai atzīšanai ir nepieciešama augsta līmeņa savstarpēja uzticēšanās starp dalībvalstīm. Lai veicinātu savstarpēju atzīšanu un sekmētu savstarpēju uzticēšanos, jau ir pieņemti pasākumi dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanai vairākās jomās. Labi funkcionējoša tiesiskuma joma, kurā ir novērsti šķēršļi pārrobežu tiesvedībai un tiesu pieejamībai pārrobežu situācijās, ir arī kritiski svarīga ekonomikas izaugsmes un turpmākas integrācijas nodrošināšanai. Vienlaikus pienācīgi funkcionējoša Eiropas tiesiskuma telpa, kuru veido efektīvas, neatkarīgas un augsti kvalitatīvas valstu tiesību sistēmas, kā arī lielāka savstarpēja uzticēšanās ir vajadzīgas, lai panāktu iekšējā tirgus uzplaukumu un atbalstītu Savienības kopīgās vērtības.
- (8) Tiesu iestāžu pieejamībā jo īpaši būtu jāiekļauj piekļuve tiesām, alternatīvām strīdu izšķiršanas metodēm un valsts amatpersonām, kurām tiesību aktos ir uzlikts pienākums pusēm sniegt neatkarīgu un objektīvu juridisku konsultāciju.

- (9) Tiesiskuma pilnīga ievērošana un veicināšana ir būtiska, lai nodrošinātu augsta līmeņa savstarpēju uzticēšanos tieslietu un iekšlietu jomā, un jo īpaši lai panāktu tiesu iestāžu efektīvu sadarbību civillietās un krimināllietās, kas balstās uz savstarpēju atzīšanu.
- Tiesiskums ir viena no kopīgajām vērtībām, kas ietvertas LES 2. pantā, un tiesību efektīvas aizsardzības tiesā princips, kas noteikts LES 19. panta 1. punktā un Hartas 47. pantā, ir konkrēta tiesiskuma izpausme. Tiesiskuma veicināšana, atbalstot centienus uzlabot valstu tiesu iestāžu sistēmu neatkarību, pārredzamību, pārskatatbildību, kvalitāti un efektivitāti, sekmē savstarpēju uzticēšanos, kas ir obligāti nepieciešama, lai īstenotu tiesu iestāžu sadarbību civillietās un krimināllietās. Tiesu neatkarība un objektivitāte ir tiesību uz taisnīgu tiesu būtības sastāvdaļa un svarīgs elements Eiropas vērtību aizsardzībai. Turklāt tādu efektīvu tieslietu sistēmu esamība, kurās tiesvedību īsteno saprātīgos termiņos, nodrošina juridisko noteiktību visām iesaistītajām pusēm.

- (10) Ievērojot LESD 81. panta 2. punkta h) apakšpunktu un 82. panta 1. punkta c) apakšpunktu, Savienībai ir jāatbalsta tiesnešu un tiesu sistēmas personāla apmācība kā rīks, ar ko izvērst tiesu iestāžu sadarbību civillietās un krimināllietās, pamatojoties uz spriedumu un tiesu nolēmumu savstarpējas atzīšanas principu. Tieslietu jomas profesionāļu apmācības veikšana ir svarīgs rīks, ar ko veidot vienotu izpratni par to, kā vislabāk īstenot tiesiskumu un pamattiesības un nodrošināt to ievērošanu. Tas dod ieguldījumu Eiropas tiesiskuma telpas izveidē, veidojot vienotu tiesu kultūru starp dalībvalstu profesionāļiem tieslietu jomā. Ir būtiski nodrošināt, ka Savienībā tiesību akti tiek piemēroti nediskriminējoši, pareizi, saskanīgi un konsekventi un ka pārrobežu procedūrās tieslietu jomas profesionāļu starpā valda savstarpēja uzticēšanās un sapratne. Programmas atbalstītajiem mācību pasākumiem vajadzētu balstīties uz mācību vajadzību pamatotu izvērtējumu, tajos vajadzētu izmantot augsta līmeņa mācību metodiku, ietvert pārrobežu pasākumus, kuros piedalās profesionāļi tieslietu jomā no dažādām dalībvalstīm, aktīvas mācīšanās un tīklošanas elementus, kā arī tiem vajadzētu būt ilgtspējīgiem. Šādos pasākumos būtu jāietver apmācība par juridisko terminoloģiju, civiltiesībām un krimināltiesībām, pamattiesībām, savstarpēju atzīšanu un procesuālajām garantijām. Šādiem pasākumiem būtu arī jāaptver apmācības kursi tiesnešiem, advokātiem un prokuroriem saistībā ar izaicinājumiem un šķēršļiem, ar kuriem saskaras personas, kas bieži cieš no diskriminācijas vai atrodas neaizsargātā situācijā, piemēram, sievietes, bērni, minoritātes, LGBTKI, personas ar invaliditāti un personas, kas ir cietušas ar dzimumu saistītā vardarbībā, no vardarbības ģimenē vai tuvās attiecībās īstenotas vardarbības un cita veida vardarbības, ko viena persona īsteno pret citu. Šādi apmācības kursi būtu jārīko, tieši iesaistot organizācijas, kas šādas personas pārstāv vai tām palīdz, un, ja iespējams, iesaistot arī pašas minētās personas. Ņemot vērā to, ka sievietes ir nepietiekami pārstāvētas tiesu iestāžu vadošajos amatos, mācību pasākumos būtu jānodrošina piedalīties tiesneses, prokurores un sievietes, kas pārstāv citas juridiskas profesijas.

- (11) Šajā regulā termins "tiesneši un tiesu sistēmas personāls" būtu jāinterpretē plaši, tajā iekļaujot tiesnešus, prokurorus, tiesu iestāžu un prokuratūras darbiniekus, kā arī jebkurus citus tieslietu jomas profesionāļus, kas saistīti ar tiesu iestādēm vai citādi piedalās tiesvedībā, neatkarīgi no definīcijas valsts tiesību aktos, juridiskā statusa vai iekšējās organizācijas, piemēram, juristi, notāri, tiesu izpildītāji vai tiesībaizsardzības amatpersonas, maksātnespējas procesa administratori, mediatori, tiesu tulki un tulkotāji, tiesu eksperti, cietumu darbinieki un probācijas darbinieki.
- (12) Tiesu sistēmas personāla apmācībā var būt iesaistīti dažādi aktori, piemēram, dalībvalstu tiesību, tiesu un administratīvās iestādes, akadēmiskās iestādes, par tiesu sistēmas personāla apmācību atbildīgās valsts struktūras, Eiropas līmeņa apmācības organizācijas vai tīkli, vai Savienības tiesību jomā izveidotie tiesu koordinators tīkli. Tādas struktūras un subjekti, kas tiesnešu un tiesu sistēmas personāla apmācības jomā darbojas Eiropas vispārējās interesēs, kā, piemēram, Eiropas Tiesiskās apmācības tīklam ("*EJTN*"), Eiropas tiesību akadēmijai ("*ERA*"), Eiropas Tiesu iestāžu padomju tīklam ("*ENCJ*"), Eiropas Savienības Valstu padomju un augstāko administratīvo tiesu asociācijai ("*ACA-Europe*"), Eiropas Savienības Augstāko tiesu priekšsēdētāju tīklam ("*EUSJC*") un Eiropas Publiskās pārvaldes institūtam ("*EIPA*"), turpina veikt savus uzdevumus attiecībā uz tādu mācību programmu sekmēšanu, kurām attiecībā uz tiesnešu un tiesu sistēmas personālu ir patiesa Eiropas dimensija un tādēļ šādām struktūrām un subjektiem saskaņā ar procedūrām un kritērijiem, kas ir izklāstīti darba programmās, kuras Komisija ir pieņēmusi, ievērojot šo regulu, varētu piešķirt pienācīgu finansiālu atbalstu.

- (13) Programmai vajadzētu atbalstīt *EJTN* gada darba programmu, jo *EJTN* ir būtisks aktors tiesu sistēmas personāla apmācības procesā. *EJTN* ir īpašā situācijā, jo tas ir vienīgais tīkls Savienības līmenī, kurā apvienotas dalībvalstu tiesu sistēmas personāla apmācības struktūras. Tam ir vienreizēja iespēja organizēt jaunu un pieredzējušu tiesnešu un prokuroru apmaiņu starp visām dalībvalstīm un koordinēt valstu tiesu sistēmas personāla apmācības struktūru darbu attiecībā uz mācību pasākumu organizēšanu par Savienības tiesībām un labas mācību prakses popularizēšanu. *EJTN* nodrošina arī izcilas kvalitātes mācību pasākumus, sniedzot tos izmaksefektīvā veidā Savienības līmenī. Turklāt tas ietver kandidātvalstu tiesu sistēmas personāla apmācības struktūras, kuras tajā piedalās novērotāju statusā. *EJTN* gada ziņojumā būtu jāiekļauj informācija par sniegto apmācību, *inter alia* sadalījumā pa personāla kategorijām.

- (14) Pasākumiem saskaņā ar programmu būtu jāatbalsta spriedumu un tiesas nolēmumu lielāka savstarpēja atzīšana civillietās un krimināllietās, dalībvalstu savstarpēja uzticēšanās un tiesību aktu nepieciešamā tuvināšana, lai veicinātu sadarbību starp visām attiecīgajām iestādēm, tostarp, izmantojot elektroniskos līdzekļus. Ar programmu būtu jāatbalsta arī individuālo tiesību aizsardzība tiesā civillietās un komerclietās. Ar to būtu jāveicina arī lielāka konverģence civiltiesībās, kas palīdzēs novērst šķēršļus apmierinošai un efektīvai tiesas un ārpustiesas procedūru darbībai, no kā labumu gūtu visas civiltiesiskā strīdā iesaistītās puses. Visbeidzot, lai atbalstītu Savienības tiesību aktu par tiesu iestāžu sadarbību civillietās efektīvu izpildi un praktisku piemērošanu, programmai vajadzētu atbalstīt ar Padomes Lēmumu 2001/470/EK¹ izveidotā Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla civillietās un komerclietās darbību. Krimināllietās ar programmu būtu jāpalīdz atbalstīt un īstenot noteikumus un procedūras, ar kuriem nodrošina spriedumu un nolēmumu atzīšanu visā Savienībā. Tai būtu jāveicina sadarbība un jāsekmē tādu šķēršļu novēršana, kas traucē efektīvu sadarbību un savstarpēju uzticēšanos. Ar programmu būtu jāsekmē arī tiesu iestāžu pieejamības uzlabošana, veicinot un atbalstot noziedzīgos nodarījumos cietušo tiesības, kā arī aizdomās turēto un apsūdzēto procesuālās tiesības kriminālprocesā.

¹ Padomes Lēmums 2001/470/EK (2001. gada 28. maijs), ar ko izveido Eiropas Tiesiskās sadarbības tīklu civillietās un komerclietās (OV L 174, 27.6.2001., 25. lpp.).

- (15) Ievērojot LES 3. pantu, Hartas 24. pantu un Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par bērna tiesībām, ar programmu būtu jāatbalsta bērnu tiesību aizsardzība un visu tās darbību īstenošanā būtu jāintegrē bērnu tiesību veicināšana. Šajā nolūkā īpaša uzmanība būtu jāpievērš darbībām, kuru mērķis ir civilajā un kriminālajā justīcijā aizsargāt bērna tiesības, tostarp aizsargāt bērnus, kuri saviem vecākiem dodas līdzī aizturēšanas izolatorā, ieslodzīto vecāku bērnus un bērnus, kas tiek turēti aizdomās vai tiek apsūdzēti kriminālprocesā.
- (16) 2014.–2020. gada programma deva iespēju nodrošināt mācību pasākumus par Savienības tiesībām, jo īpaši saistībā ar Hartas darbības jomu un piemērošanu, un mācības bija paredzētas tiesnešiem un tiesu sistēmas personālam. 2017. gada 12. oktobra secinājumos par Hartas piemērošanu 2016. gadā Padome atgādināja, cik svarīga ir izpratnes veicināšana par Hartas piemērošanu, tai skaitā starp politikas veidotājiem, praktizējošiem juristiem un pašiem tiesību subjektiem, kā valstu, tā Savienības līmenī. Tādējādi, lai pamattiesības integrētu konsekventi, ir nepieciešams palielināt finansiālo atbalstu izpratni veicinošām darbībām citām publiskām iestādēm, kas nav tiesu iestādes un praktizējoši juristi.

- (17) Ievērojot LESD 67. pantu, Savienībai ir jāveido brīvības, drošības un tiesiskuma telpa, ievērojot pamattiesības. Šajā kontekstā liela nozīme ir tiesu iestāžu pieejamībai, nediskriminējot nevienu personu. Nolūkā sekmēt efektīvu tiesu iestāžu pieejamību un veicināt savstarpējo uzticēšanos, kas ir absolūti nepieciešama brīvības, drošības un tiesiskuma telpas apmierinošai darbībai, ir nepieciešams palielināt finansiālo atbalstu citu iestāžu, kas nav tiesu iestādes, praktizējoši juristi un pilsoniskās sabiedrības organizācijas, darbībām valsts, reģionālā un vietējā līmenī, ar kurām veicina šo mērķu īstenošanu. Jo īpaši būtu jāatbalsta darbības, kas sekmē to personu efektīvu un vienlīdzīgu piekļuvi tiesu iestādēm, kuras bieži vien saskaras ar diskrimināciju vai atrodas neaizsargātā situācijā. Ir svarīgi atbalstīt pilsoniskās sabiedrības organizāciju īstenotās aizstāvības darbības, piemēram, tīklošanu, dalību tiesas procesos, kampaņu rīkošanu, saziņu un citas uzraudzības darbības. Šajā sakarībā liela loma ir arī tieslietu jomas profesionāļiem, kas ir saistīti ar tiesu iestādēm un kas strādā pilsoniskās sabiedrības organizāciju uzdevumā.

- (18) Saskaņā ar LESD 8. un 10. pantu, ar programmu visās tās darbībās būtu jāatbalsta dzimumaspekta integrēšana un diskriminācijas aizlieguma integrēšana. Turklāt Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām ir apstiprinātas personu ar invaliditāti tiesības uz pilnīgu tiesībspēju un rīcībspēju un piekļuvi tiesu iestādēm. Programmas starpposma un galīgajā izvērtējumā būtu jāizvērtē dzimumu ietekmējums, lai novērtētu, kādā apmērā tā palīdz panākt dzimumu līdztiesību, un novērtētu vai tai ir neparedzēta nelabvēlīga ietekme uz dzimumu līdztiesību saskaņā ar 16. punktu 2020. gada 16. decembra Iestāžu Nolīgumā starp Eiropas Parlamentu, Eiropas Savienības Padomi un Eiropas Komisiju par budžeta disciplīnu, sadarbību budžeta jautājumos un pareizu finanšu pārvaldību, kā arī par jauniem pašu resursiem, tostarp par ceļvedi jaunu pašu resursu ieviešanai¹ ("2020. gada 16. decembra Iestāžu nolīgums"). Ņemot vērā iepriekš minēto un no konkrētajiem programmas mērķiem izrietošo darbību atšķirīgo raksturu un apmēru, būs svarīgi nodrošināt, lai atsevišķie projektu virzītāju vāktie dati, kad vien iespējams, tiktu sadalīti pēc dzimuma. Tāpat ir svarīgi pieteikumu iesniedzējiem sniegt informāciju par to, kā ņemt vērā dzimumu līdztiesību, tostarp informāciju par to, kā vajadzības gadījumā izmantot tādus dzimumaspekta integrēšanas instrumentus kā dzimumu līdztiesības principa ievērošana budžeta plānošanā un dzimumu ietekmējuma novērtējumi. Apspriežoties ar ekspertiem un ieinteresētajām personām, būtu jāņem vērā dzimumu līdzsvars.

¹ OV L 433 I, 22.12.2020., 28. lpp.

- (19) Īstenojot visas programmas darbības, attiecīgos gadījumos būtu jāatbalsta un jāaizsargā arī cietušo tiesības gan civilīetās, gan krimināllietās. Šajā nolūkā īpaša uzmanība būtu jāpievērš tam, kā labāk īstenot un savstarpēji koordinēt dažādos Savienības cietušo aizsardzības instrumentus, kā arī darbībām, kuru mērķis ir paraugprakses apmaiņa starp tiesām un praktizējošiem juristiem, kuri ir specializējušies vardarbības lietās. Ar programmu būtu jāatbalsta arī zināšanu uzlabošana un tiesību kolektīvas aizsardzības instrumentu izmantošana.
- (20) Ar darbībām, kuras ir reglamentētas programmā, būtu jādod ieguldījums Eiropas tiesiskuma telpas veidošanā, tiesību sistēmas neatkarības un efektivitātes veicināšanā, pārrobežu sadarbības un tīklošanas paplašināšanā, dalībvalstu tiesu iestāžu savstarpējas uzticēšanās atbalstīšanā un pareizas, saskanīgas un konsekventas Savienības tiesību aktu piemērošanas nodrošināšanā. Ar finansēšanas darbībām būtu jāveicina arī vienota izpratne par Savienības vērtībām un tiesiskumu, labākas zināšanas par Savienības tiesībām un politikas virzieniem, apmaiņa ar zinātību un paraugpraksi tiesu iestāžu sadarbības instrumentu izmantošanā no visu iesaistīto ieinteresēto personu puses, kā arī tādu digitālās sadarbības risinājumu izplatīšana un popularizēšana, kas nodrošina netraucētu un efektīvu pārrobežu sadarbību; tāpat šīm darbībām vajadzētu kalpot par stabilu analītisko bāzi, lai atbalstītu Savienības tiesību aktu un politikas virzienu izstrādi, izpildi un pareizu sapratni un īstenošanu. Savienības dalība ļauj minētās darbības konsekventi īstenot visā Savienībā un nodrošina apjomradītus ietaupījumus. Turklāt Savienība labāk nekā dalībvalstis spēj risināt pārrobežu situācijas un nodrošināt Eiropas platformu attiecībā uz savstarpēju mācīšanos un paraugprakses apmaiņu.

- (21) Ar programmu būtu jāveicina arī dalībvalstu sadarbības uzlabošana gadījumos, kad Savienības tiesību aktiem ir ārējā dimensija, ņemot vērā ārējās sekas, lai uzlabotu tiesu iestāžu pieejamību un atvieglotu tiesas un procesuālo problēmu risināšanu.
- (22) Komisijai būtu jānodrošina vispārēja saskaņotība, papildināmība un sinerģija ar darbu, ko veic Savienības struktūras, biroji un aģentūras, jo īpaši Eiropas Savienības Aģentūra tiesu iestāžu sadarbībai krimināllietās (*Eurojust*), Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (*FRA*), Eiropas Aģentūra lielapjoma IT sistēmu darbības pārvaldībai (*eu-LISA*) un Eiropas Prokuratūra (*EPPO*), un būtu jāņem vērā citu valsts un starptautisku aktošu darbs jomās, uz kurām attiecas programma.

- (23) Lai nodrošinātu efektīvu Savienības vispārējā budžeta līdzekļu sadali, ir nepieciešams nodrošināt to, ka visām saskaņā ar programmu veiktām darbībām ir Savienības pievienotā vērtība un ka tās papildina dalībvalstu darbības un ir saskaņā ar citām Savienības darbībām. Būtu jāpanāk saskaņotība, papildināmība un sinerģija ar finansēšanas programmām, kas atbalsta politikas jomas, kuras ir savstarpēji cieši saistītas, jo īpaši ar programmu "Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības", kā arī Vienotā tirgus programmu, kas izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) ...¹⁺, programmām par robežu pārvaldību un drošību, jo īpaši Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu, un Iekšējās drošības fondu, programmām stratēģisko infrastruktūru jomā, jo īpaši programmu "Digitālā Eiropa", kas izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) ...²⁺⁺, "Erasmus+", kas izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) ...³⁺⁺⁺, "Apvārsnis Eiropa", kas izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) ...⁴⁺⁺⁺⁺, Pirmspievienošānās palīdzības instrumentu un programmu *LIFE*, kas izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) ...⁵⁺⁺⁺⁺⁺,

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) .../... (... gada ...), ar ko izveido iekšējā tirgus, uzņēmumu, tostarp mazo un vidējo uzņēmumu, konkurētspējas, augu, dzīvnieku, pārtikas aprites un dzīvnieku barības jomas un Eiropas statistikas programmu (Vienotā tirgus programma) un atceļ Regulas (ES) Nr. 99/2013, (ES) Nr. 1287/2013, (ES) Nr. 254/2014, un (ES) Nr. 652/2014 (OV L ...).

+ OV: lūgums ievietot numuru tekstā un numuru, datumu un OV atsauci zemsvītras piezīmē regulai, kas atrodama dokumentā ST 14281/20 [2018/0231 (COD)].

² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/... (... gada ...), ar ko izveido programmu "Digitālā Eiropa" un atceļ Lēmumu (ES) 2015/2240 (OV L ...).

++ OV: lūgums ievietot numuru tekstā un numuru, datumu un OV atsauci zemsvītras piezīmē regulai, kas atrodama dokumentā ST 6789/20 [2018/0227 (COD)].

³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/... (... gada ...), ar ko izveido programmu ar ko izveido Savienības programmu izglītības, apmācības, jaunatnes un sporta jomā "Erasmus+" un atceļ Regulu (ES) Nr. 1288/2013 (OV L ...).

+++ OV: lūgums ievietot numuru tekstā un numuru, datumu un OV atsauci zemsvītras piezīmē regulai, kas atrodama dokumentā ST 14148/20 [2018/0191 (COD)].

⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) .../... (... gada ...), ar ko izveido pētniecības un inovācijas pamatprogrammu "Apvārsnis Eiropa", nosaka tās dalības un rezultātu izplatīšanas noteikumus un atceļ Regulas (ES) Nr. 1290/2013 un (ES) Nr. 1291/2013 (OV L ...).

++++ OV: lūgums ievietot numuru tekstā un numuru, datumu un OV atsauci zemsvītras piezīmē regulai, kas atrodama dokumentā ST 7064/20 [2018/0224 (COD)].

⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) .../... (... gada ...), ar ko izveido vides un klimata pasākumu programmu ("LIFE") un atceļ Regulu (ES) Nr. 1293/2013 (OV L ...).

+++++ OV: lūgums ievietot numuru tekstā un numuru, datumu un OV atsauci zemsvītras piezīmē regulai, kas atrodama dokumentā ST 6077/20 [2018/0209 (COD)].

- (24) Šajā regulā tiek noteikts finansējums visam programmas darbības laikam, un tas Eiropas Parlamentam un Padomei ikgadējās budžeta procedūras laikā kalpo par galveno atsaucē summu 2020. gada 16. decembra Iestāžu nolīguma 18. punkta nozīmē.
- (25) Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES, Euratom) 2018/1046¹ ("Finanšu regula") 193. panta 2. punktu dotāciju var piešķirt par jau uzsāktu pasākumu ar noteikumu, ka pieteikuma iesniedzējs var pierādīt, ka pasākumu nepieciešams uzsākt pirms dotāciju nolīguma parakstīšanas. Tomēr izmaksas, kas radušās pirms dotācijas pieteikuma iesniegšanas dienas, nav attiecināmās izmaksas, izņemot pienācīgi pamatotus izņēmuma gadījumus. Lai izvairītos no jebkādiem Savienības atbalsta traucējumiem, kas varētu kaitēt Savienības interesēm, vajadzētu būt iespējai ierobežotu laiku daudzgadu finanšu shēmas 2021.–2027. gadam darbības sākumā izmaksas, kas radušās no pasākumiem, kurus atbalsta ar šo regulu un kuri jau ir uzsākti, uzskatīt par attiecināmām no 2021. gada 1. janvāra, pat ja tās radušās pirms dotācijas pieteikuma iesniegšanas .

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES, Euratom) 2018/1046 (2018. gada 18. jūlijs) par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, ar kuru groza Regulas (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 un Lēmumu Nr. 541/2014/ES un atceļ Regulu (ES, Euratom) Nr. 966/2012 (OV L 193, 30.7.2018., 1. lpp.).

- (26) Programmai piemēro Finanšu regulu. Finanšu regulā ir izklāstīti noteikumi par Savienības budžeta izpildi, tostarp noteikumi par dotācijām, godalgām, iepirkumu, netiešu pārvaldību, finanšu instrumentiem, budžeta garantijām, finansiālu atbalstu un ārējo ekspertu izdevumu atlīdzināšanu.
- (27) Finansēšanas veidi un izpildes metodes saskaņā ar šo regulu būtu jāizvēlas, pamatojoties uz to spēju sasniegt konkrētus darbību mērķus un gūt rezultātus, jo īpaši ņemot vērā kontroles izmaksas, administratīvo slogu, attiecīgo ieinteresēto personu un izvēlēto labuma guvēju spējas un sagaidāmo neatbilstības risku. Būtu arī jāapsver fiksētu summu, vienotas likmes un vienības izmaksu izmantošana, kā arī finansējums, kas nav saistīts ar izmaksām, kā minēts Finanšu regulas 125. panta 1. punktā.

(28) Saskaņā ar Finanšu regulu, Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES, *Euratom*) Nr. 883/2013¹, Padomes Regulu (*Euratom*, EK) Nr. 2988/95², Padomes Regulu (*Euratom*, EK) Nr. 2185/96³ un Padomes Regulu (ES) 2017/1939⁴ Savienības finanšu intereses jāaizsargā, piemērojot samērīgus pasākumus, tostarp pasākumus attiecībā uz pārkāpumu, arī krāpšanas, novēršanu, konstatēšanu, labošanu un izmeklēšanu, zaudēto, kļūdaini izmaksāto vai nepareizi izmantoto līdzekļu atgūšanu un, – attiecīgā gadījumā – administratīvu sodu uzlikšanu. Saskaņā jo īpaši ar Regulu (ES, *Euratom*) Nr. 883/2013 un (*Euratom*, EK) Nr. 2185/96, Eiropas Birojam krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) ir pilnvaras veikt administratīvu izmeklēšanu, ieskaitot pārbaudes un apskates uz vietas, lai noteiktu, vai ir notikusi krāpšana, korupcija vai jebkāda cita nelikumīga darbība, kas ietekmē Savienības finanšu intereses. Saskaņā ar Regulu (ES) 2017/1939 *EPPO* ir pilnvarota veikt izmeklēšanu un kriminālvajāšanu par noziedzīgiem nodarījumiem, kas skar Savienības finanšu intereses, kā paredzēts Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā (ES) 2017/1371⁵. Saskaņā ar Finanšu regulu jebkurai personai vai subjektam, kas saņem Savienības līdzekļus, pilnībā jāsadarbojas Savienības finanšu interešu aizsardzībā, jāpiešķir Komisijai, *OLAF*, Revīzijas palātai un – attiecībā uz tām dalībvalstīm, kas īsteno ciešāku sadarbību, ievērojot Regulu (ES) 2017/1939, – *EPPO* nepieciešamās tiesības un piekļuve un jānodrošina, ka līdzvērtīgas tiesības piešķir Savienības līdzekļu īstenošanā iesaistītās trešās personas.]

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES, *Euratom*) Nr. 883/2013 (2013. gada 11. septembris) par izmeklēšanu, ko veic Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai (*OLAF*), un ar ko atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1073/1999 un Padomes Regulu (*Euratom*) Nr. 1074/1999 (OV L 248, 18.9.2013., 1. lpp.).

² Padomes Regula (EK, *Euratom*) Nr. 2988/95 (1995. gada 18. decembris) par Eiropas Kopienu finanšu interešu aizsardzību (OV L 312, 23.12.1995., 1. lpp.).

³ Padomes Regula (*Euratom*, EK) Nr. 2185/96 (1996. gada 11. novembris) par pārbaudēm un apskatēm uz vietas, ko Komisija veic, lai aizsargātu Eiropas Kopienu finanšu intereses pret krāpšanu un citām nelikumībām (OV L 292, 15.11.1996., 2. lpp.).

⁴ Padomes Regula (ES) 2017/1939 (2017. gada 12. oktobris), ar ko īsteno ciešāku sadarbību Eiropas Prokuratūras (*EPPO*) izveidei (OV L 283, 31.10.2017., 1. lpp.).

⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2017/1371 (2017. gada 5. jūlijs) par cīņu pret krāpšanu, kas skar Savienības finanšu intereses, izmantojot krimināltiesības (OV L 198, 28.7.2017., 29. lpp.).

- (27) Trešās valstis, kas ir Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) dalībvalstis, Savienības programmās var piedalīties saskaņā ar Līgumu par Eiropas Ekonomikas zonu¹ noteiktajā sadarbības satvarā, kas paredz programmu īstenošanu, pamatojoties uz lēmumu, kurš pieņemts saskaņā ar minēto līgumu. Trešās valstis arī var piedalīties, pamatojoties uz citiem juridiskiem instrumentiem. Šajā regulā būtu jāievieš īpašs noteikums, kas prasītu, lai trešās valstis atbildīgajam kredītrīkotājam, *OLAF* un Revīzijas palātai piešķirtu vajadzīgās tiesības un piekļuvi, lai tie varētu visaptveroši īstenot savu attiecīgo kompetenci.
- (30) Uz šo regulu attiecas horizontālie finanšu noteikumi, ko, pamatojoties uz LESD 322. pantu, pieņēmis Eiropas Parlaments un Padome. Šie noteikumi ir izklāstīti Finanšu regulā un jo īpaši nosaka procedūru budžeta izveidei un izpildei ar dotācijām, iepirkumu, godalgām un netiešo izpildi, kā arī paredz finanšu dalībnieku atbildības pārbaudes. Noteikumi, kas pieņemti, pamatojoties uz LESD 322. pantu, iekļauj arī vispārēju nosacītības režīmu Savienības budžeta aizsardzībai..
- (31) Ievērojot Padomes Lēmumu 2013/755/ES², personas un attiecīgās valsts un/vai privātās iestādes un institūcijas aizjūras zemēs un teritorijās ir tiesīgas saņemt finansējumu atbilstoši programmas noteikumiem un mērķiem un iespējamai kārtībai, kas piemērojama dalībvalstij, ar kuru attiecīgā aizjūras zeme vai teritorija ir saistīta.

¹ OV L 1, 3.1.1994., 3. lpp.

² Padomes Lēmums 2013/755/ES (2013. gada 25. novembris) par aizjūras zemju un teritoriju asociāciju ar Eiropas Savienību ("Lēmums par aizjūras asociāciju") (OV L 344, 19.12.2013., 1. lpp.).

- (32) Ņemot vērā to, cik svarīgi ir pret klimata pārmaiņām cīnīties atbilstoši Savienības saistībām īstenot Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām ietvaros pieņemto Parīzes nolīgumu un Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķus, tiek paredzēts, ka programma palīdzēs integrēt klimata rīcību un sasniegt vispārēju mērķrādītāju, proti, ar 30 % no Savienības budžeta izdevumiem atbalstīt klimata mērķu sasniegšanu un vērienīgo mērķi bioloģiskās daudzveidības mērķiem atvēlēt 7,5 % no Savienības budžeta izdevumiem 2024. gadā un 10 % 2026. un 2027. gadā, vienlaikus ņemot vērā starp klimata un bioloģiskās daudzveidības mērķiem pastāvošo pārklāšanos. Ar programmu būtu jāatbalsta darbības, kas respektē Savienības klimata un vides standartus un prioritātes un Eiropas zaļā kursa princips "nekaitēt". Sagatavojot un īstenojot programmu, būtu jāapzina attiecīgās darbības, un tās tiks atkārtoti novērtētas saistībā ar attiecīgajiem izvērtējumu un pārskatīšanas procesiem.
- (33) Ievērojot 2016. gada 13. aprīļa Iestāžu nolīguma par labāku likumdošanas procesu¹ 22. un 23. punktu, programma būtu jānovērtē, pamatojoties uz informāciju, kas apkopota saskaņā ar īpašas uzraudzības prasībām, vienlaikus izvairoties no administratīvā sloga, jo īpaši dalībvalstīm, un pārmērīga regulējuma. Attiecīgā gadījumā minētas prasības būtu jāietver izmērāmus rādītājus, kā pamatu, lai novērtētu programmas ietekmi uz vietas. Komisijai katru gadu būtu jāziņo Eiropas Parlamentam un Padomei par programmas darbības rezultātiem, izmantojot esošos ziņošanas mehānismus, jo īpaši Eiropas Savienības rezultātu apkopojumu tiesiskuma jomā.

¹ OV L 123, 12.5.2016., 1. lpp.

- (34) Lai nodrošinātu efektīvu izvērtējumu programmas panākumiem virzībā uz tās mērķu sasniegšanu, būtu jādeleģē Komisijai pilnvaras pieņemt aktus saskaņā ar LESD 290. pantu attiecībā uz 13. un 15. pantā un II pielikumā izklāstītajiem rādītājiem. Ir īpaši būtiski, lai Komisija, veicot sagatavošanas darbus, rīkotu atbilstīgas apspriešanās, tostarp ekspertu līmenī, un lai minētās apspriešanās tiktu rīkotas saskaņā ar principiem, kas noteikti 2016. gada 13. aprīļa Iestāžu nolīgumā par labāku likumdošanas procesu. Jo īpaši, lai deleģēto aktu sagatavošanā nodrošinātu vienādu dalību, Eiropas Parlaments un Padome visus dokumentus saņem vienlaicīgi ar dalībvalstu ekspertiem, un minēto iestāžu ekspertiem ir sistemātiska piekļuve Komisijas ekspertu grupu sanāksmēm, kurās notiek deleģēto aktu sagatavošana.
- (35) Lai nodrošinātu vienādus nosacījumus šīs regulas īstenošanai, būtu jāpiešķir īstenošanas pilnvaras Komisijai. Minētās pilnvaras būtu jāizmanto saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 182/2011¹.

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 182/2011 (2011. gada 16. februāris), ar ko nosaka normas un vispārīgus principus par dalībvalstu kontroles mehānismiem, kuri attiecas uz Komisijas īstenošanas pilnvaru izmantošanu (OV L 55, 28.2.2011., 13. lpp.).

- (36) Ņemot vērā to, ka šīs regulas mērķus, proti, sekmēt tādas Eiropas tiesiskuma telpas turpmāku attīstību, kuras pamatā ir tiesiskums, savstarpēja atzišana un savstarpēja uzticēšanās, jo īpaši veicinot tiesu iestāžu sadarbību civillietās un krimināllietās, nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs, bet darbības mēroga un iedarbības dēļ minētos mērķus var labāk sasniegt Savienības līmenī, Savienība var pieņemt pasākumus saskaņā LES 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu šajā regulā paredz vienīgi tos pasākumus, kas ir vajadzīgi minēto mērķu sasniegšanai.
- (37) Tādēļ Regula (ES) Nr. 1382/2013 būtu jāatceļ.
- (38) Lai nodrošinātu nepārtrauktību atbalsta sniegšanā attiecīgajā politikas jomā un lai īstenošanu varētu sākt no daudzgadu finanšu shēmas 2021.–2027. gadam darbības sākuma, šai regulai būtu jāstājas spēkā steidzamības kārtā un tā būtu jāpiemēro ar atpakaļejošu spēku no 2021. gada 1. janvāra.

- (39) Saskaņā ar 1. un 2. pantu Protokolā Nr. 22 par Dānijas nostāju, kas pievienots LES un LESD, Dānija nepiedalās šīs regulas pieņemšanā un Dānijai šī regula nav saistoša un nav jāpieņem.
- (40) Saskaņā ar 1. un 2. pantu un 4.a panta 1. punktu Protokolā Nr. 21 par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju saistībā ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, kas pievienots LES un LESD, un neskarot minētā protokola 4. pantu, Īrija nepiedalās šīs regulas pieņemšanā, un šī regula tai nav saistoša un nav jāpieņem.

IR PIEŅĒMUŠI ŠO REGULU.

I nodaļa

Vispārīgi noteikumi

1. pants

Priekšmets

Ar šo regulu izveido programmu "Tiesiskums" ("programma") uz daudzgadu finanšu shēmas 2021.–2027. gadam darbības laiku, kā noteikts Regulā (ES, *Euratom*) 2020/2093.

Regulā ir izklāstīti programmas mērķi, budžets laikposmam no 2021. līdz 2027. gadam, Savienības finansējuma veidi un šāda finansējuma sniegšanas noteikumi.

2. pants

Definīcija

Šajā regulā "tiesneši un tiesu sistēmas personāls" ir tiesneši, prokurori un tiesu un prokuratūras darbinieki, kā arī visi citi tieslietu jomas profesionāļi, kas ir saistīti ar tiesu iestādēm.

3. pants
Programmas mērķi

1. Programmas vispārīgais mērķis ir sekmēt tādas Eiropas tiesiskuma telpas turpmāku attīstību, kuras pamatā ir tiesiskums, tostarp tiesu neatkarība un objektivitāte, savstarpēja atzīšana un savstarpēja uzticēšanās un tiesu iestāžu sadarbība, tādējādi stiprinot arī demokrātiju, tiesiskumu un pamattiesību aizsardzību.
2. Saskaņā ar 1. punktā izklāstīto vispārīgo mērķi programmas konkrētie mērķi ir šādi:
 - a) veicināt un atbalstīt tiesu iestāžu sadarbību civillietās un krimināllietās un sekmēt tiesiskumu un tiesu neatkarību un objektivitāti, tostarp, atbalstot centienus uzlabot valstu tiesu sistēmu efektivitāti, un nolēmumu efektīvu izpildi;
 - b) atbalstīt un veicināt tiesu sistēmas personāla apmācību ar mērķi sekmēt kopīgu juridisko un tieslietu kultūru, kā kultūru, kuras pamatā ir tiesiskums, un atbalstīt un veicināt Savienības juridisko instrumentu konsekventu un efektīvu īstenošanu, kas ir nozīmīgi programmas īstenošanas kontekstā;

- c) sekmēt efektīvu un nediskriminējošu tiesu iestāžu pieejamību visiem un efektīvu tiesisko aizsardzību, tostarp ar elektroniskiem līdzekļiem (e-tiesiskums), veicinot efektīvu civilprocesu un kriminālprocesu un sekmējot un atbalstot visu noziegumos cietušo tiesības, kā arī aizdomās turēto un apsūdzēto procesuālās tiesības kriminālprocesā.

4. pants

Integrēšana

Īstenojot visas programmas darbības, ar to tiecas sekmēt dzimumu līdztiesību, bērnu tiesības, tostarp, nodrošinot bērniem draudzīgu justīciju, cietušo aizsardzību un vienlīdzīgu tiesību un diskriminācijas aizlieguma principa, pamatojoties uz jebkuru no Hartas 21. pantā uzskaitītajiem iemesliem – efektīvu piemērošanu saskaņā ar Hartas 51. pantā paredzētajiem ierobežojumiem un tos nepārsniedzot.

5. pants

Budžets

1. Finansējums programmas īstenošanai laikposmā no 2021. gada 1. janvāra līdz 2027. gada 31. decembrim ir 305 000 000 EUR faktiskajās cenās.
2. Šā panta 1. punktā noteikto summu var izmantot tehniskajai un administratīvajai palīdzībai, īstenojot programmu, piemēram, sagatavošanas, uzraudzības, kontroles, revīzijas un izvērtēšanas darbībām, tostarp korporatīvās informācijas tehnoloģiju sistēmām.

3. Saskaņā ar Finanšu regulas 193. panta 2. punkta otrās daļas a) apakšpunktu, ņemot vērā šīs regulas novēloto spēkā stāšanos un, lai nodrošinātu nepārtrauktību, uz ierobežotu laiku izmaksas, kas radušās attiecībā uz darbībām, kuras atbalsta ar šo regulu, var uzskatīt par attiecināmām no 2021. gada 1. janvāra, pat ja tās radušās pirms dotācijas pieteikuma iesniegšanas.
4. Programmas finansējuma ietvaros katram konkrētajam mērķim piešķir summas saskaņā ar I pielikumā izklāstīto procentuālo sadalījumu.
5. Pēc attiecīgās dalībvalstu pieprasījuma, resursus, kas dalībvalstīm piešķirti dalītā pārvaldībā, var pārnest uz programmu, ievērojot Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu, Taisnīgas pārkārtošanās fondu un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un finanšu noteikumus attiecībā uz tiem un uz Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu, Iekšējās drošības fondu un Robežu pārvaldības un vīzu instrumentu ("Kopīgo noteikumu regula 2021. - 2027. gadam") 26. pantā noteiktos nosacījumus. Komisija apgūst minētos resursus tieši, saskaņā ar Finanšu regulas 62. panta 1. punkta pirmās daļas a) apakšpunktu, vai netieši, saskaņā ar minētās daļas c) apakšpunktu. Minētos resursus izmanto attiecīgās dalībvalsts labā.]

6. pants

Programmas asociētās trešās valstis

Programmā var piedalīties šādas trešās valstis:

- a) Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) locekles, kas ir EEZ dalībvalstis, – saskaņā ar nosacījumiem, kuri paredzēti Līgumā par Eiropas Ekonomikas zonu;
- b) valstis, kas pievienojas, kandidātvalstis un potenciālās kandidātvalstis – saskaņā ar vispārīgajiem principiem un vispārīgajiem noteikumiem par minēto valstu dalību Savienības programmās, kas noteikti attiecīgajos pamat nolīgumos un Asociācijas padomes lēmumos vai līdzīgos nolīgumos, un saskaņā ar konkrētajiem nosacījumiem, kas paredzēti nolīgumos starp Savienību un minētajām valstīm;
- c) Eiropas kaimiņattiecību politikas valstis – saskaņā ar vispārīgajiem principiem un vispārīgajiem noteikumiem par minēto valstu dalību Savienības programmās, kas noteikti attiecīgajos pamat nolīgumos un Asociācijas padomes lēmumos vai līdzīgos nolīgumos, un saskaņā ar konkrētajiem nosacījumiem, kas paredzēti nolīgumos starp Savienību un minētajām valstīm;

- d) citas trešās valstis – saskaņā ar nosacījumiem, kas paredzēti konkrētā nolīgumā, kurš attiecas uz trešās valsts dalību jebkurā Savienības programmā, ar noteikumu, ka nolīgums:
- i) nodrošina taisnīgu līdzsvaru starp trešās valsts, kas piedalās Savienības programmās, iemaksām un ieguvumiem ;
 - ii) izklāsta nosacījumus dalībai programmās, tostarp katras programmas finansiālo iemaksu aprēķinu, un programmu administratīvās izmaksas ;
 - iii) trešai valstij nepiešķir nekādas pilnvaras pieņemt lēmumus attiecībā uz Savienības programmu;
 - iv) garantē Savienības tiesības nodrošināt pareizu finanšu pārvaldību un aizsargāt Savienības finanšu intereses.

Pirmās daļas d) punkta ii) apakšpunktā minētās iemaksas veido piešķirtos ieņēmumus saskaņā ar Finanšu regulas 21. panta 5. punktu.

7. pants

Savienības finansējuma apgūšana un veidi

1. Programmu īsteno atbilstoši tiešas pārvaldības principam saskaņā ar Finanšu regulu vai atbilstoši netiešas pārvaldības principam kopā ar struktūrām, kas minētas tās 62. panta 1. punkta pirmās daļas c) apakšpunktā.
2. Programma var nodrošināt finansējumu jebkurā Finanšu regulā noteiktajā veidā.
3. Risku, kas saistīts ar līdzekļu atgūšanu no saņēmējiem, var segt ar iemaksām savstarpējās apdrošināšanas mehānismā, un tās tiek uzskatītas par pietiekamu garantiju saskaņā ar Finanšu regulu. Piemēro Regulas (ES) .../...⁺ 37. panta 7. punktā paredzētos noteikumus.

⁺ OV: lūgums ievietot tekstā numuru regulai, kas atrodama dokumentā ST 7064/20 (2018/0224).

8. pants
Darbību veidi

Darbībām, kas sekmē konkrēta 3. pantā noteikta konkrēta mērķa sasniegšanu, var piešķirt finansējumu saskaņā ar šo regulu. Finansējumu var piešķirt jo īpaši šādām darbībām:

- a) veicināt izpratni un izplatīt informāciju, lai uzlabotu zināšanas par Savienības politikas virzieniem un Savienības tiesībām, tostarp materiālajām un procesuālajām tiesībām, par tiesu iestāžu sadarbības instrumentiem, par attiecīgo Eiropas Savienības Tiesas judikatūru un par salīdzinošajām tiesībām un Eiropas un starptautiskajiem standartiem, kas ietver arī dažādu tiesību nozaru mijiedarbības izpratni;
- b) savstarpēji mācīties un apmainīties ar labu praksi ieinteresēto personu starpā, lai uzlabotu zināšanas un savstarpēju izpratni par civiltiesībām un krimināltiesībām un dalībvalstu tiesību un tiesu sistēmām, tostarp par tiesiskumu un tiesu iestāžu pieejamību, un lai vairotu savstarpēju uzticēšanos;
- c) veikt analītiskas un pārraudzības darbības, lai uzlabotu zināšanas un izpratni par iespējamiem šķēršļiem Eiropas tiesiskuma telpas netraucētai darbībai un lai uzlabotu Savienības tiesību un politikas virzienu īstenošanu dalībvalstīs, šādi pasākumi cita starpā ir datu un statistikas vākšana; kopēju metodiku un, vajadzības gadījumā, rādītāju vai kritēriju izstrāde; pētījumi, izpēte, analīze un apsekojumi; izvērtējumi; ietekmes novērtējums; un norāžu, ziņojumu un izglītojošu materiālu izstrāde un publicēšana;

- d) apmācīt attiecīgās ieinteresētās personas, lai uzlabotu zināšanas par Savienības tiesībām un politikas virzieniem, tostarp par materiālajām un procesuālajām tiesībām un pamattiesībām, un par Savienības tiesu iestāžu sadarbības instrumentu izmantošanu, par attiecīgo Eiropas Savienības Tiesas judikatūru, juridisko valodu un salīdzinošajām tiesībām;
- e) izstrādāt un uzturēt informācijas, komunikācijas tehnoloģiju (IKT) un e-tiesiskuma rīkus, ņemot vērā privātumu un datu aizsardzību, nolūkā uzlabot tiesu sistēmu efektivitāti un sadarbību to starpā, izmantojot IKT, tostarp sistēmu un lietojumprogrammu pārrobežu sadarbību;
- f) pilnveidot galveno Eiropas līmeņa tīklu un Eiropas Tiesiskās sadarbības tīklu, tostarp ar Savienības tiesību aktiem izveidotu tīklu, spējas, lai nodrošinātu Savienības tiesību efektīvu piemērošanu un izpildes panākšanu, veicinātu un pilnveidotu Savienības tiesības, vērtības, politikas mērķus un stratēģijas programmas jomās;
- g) atbalstīt pilsoniskās sabiedrības organizācijas un bezpeļņas organizāciju ieinteresētās personas, kas darbojas programmas aptvertajās jomās, lai palielinātu to reaģēšanas un aizstāvības spējas, kā arī lai visiem iedzīvotājiem nodrošinātu pienācīgu piekļuvi saviem pakalpojumiem, konsultāciju pasākumiem un atbalsta pasākumiem, tādējādi veicinot arī demokrātijas, tiesiskuma un pamattiesību stiprināšanu;
- h) uzlabot zināšanas par programmu un tās rezultātu izplatīšanu, pārnesamību un pārredzamību, un sekmēt iedzīvotāju sasniedzamības veicināšanu, tostarp, rīkojot ieinteresēto personu diskusiju forumus.

II nodaļa

Dotācijas

9. pants

Dotācijas

1. Programmas dotācijas piešķir un pārvalda saskaņā ar Finanšu regulas VIII sadaļu.
2. Ārējie eksperti var būt izvērtēšanas komitejas locekļi.

10. pants

Kumulatīvais un alternatīvais finansējums

1. Darbība, kura saskaņā ar programmu ir saņēmusi finansējumu, var saņemt finansējumu arī no citas Savienības programmas, tostarp no dalītas pārvaldības fondiem, ar noteikumu, ka finansējums nesedz vienas un tās pašas izmaksas. Attiecīgajam darbības finansējumam piemēro attiecīgās Savienības programmas noteikumus. Kumulatīvais finansējums nepārsniedz darbības kopējās attiecināmās izmaksas. Atbalstu no dažādajām Savienības programmām var aprēķināt proporcionāli saskaņā ar dokumentiem, kuros izklāstīti atbalsta nosacījumi.

2. Darbības, kurām ir piešķirts izcilības zīmoga marķējums, var saskaņā ar Kopīgo noteikumu regulas 2021.-2027. gadam 73. panta 4. punktu saņemt atbalstu no Eiropas Reģionālās attīstības fonda vai Eiropas Sociālā fonda Plus, ja tās atbilst turpmāk uzskaitītajiem kumulatīviem nosacījumiem:
 - a) tās ir izvērtētas programmas uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus;
 - b) tās atbilst minētā uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus kvalitātes prasību minimumam;
 - c) budžeta ierobežojumu dēļ tās nevar tikt finansētas saskaņā ar minēto uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus.

11. pants

Subjekti, kas tiesīgi piedalīties

1. Papildus Finanšu regulas 197. pantā noteiktajiem kritērijiem piemēro attiecināmības kritērijus, kas noteikti šā panta 2. un 3. punktā.
2. Tiesīgi piedalīties ir šādi subjekti:
 - a) jebkurš tiesību subjekts, kas iedibinājies:
 - i) dalībvalstī vai aizjūras zemē vai teritorijā, kas ar to ir saistīta;
 - ii) ar programmu asociētā trešā valstī;
 - b) jebkurš tiesību subjekts, kas izveidots saskaņā ar Savienības tiesību aktiem, vai jebkura starptautiska organizācija.

3. Ar programmu atbalsta *EJTN* izdevumus saistībā ar tā pastāvīgo darba programmu, un jebkuras šim mērķim paredzētas darbības dotācijas piešķir bez uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus saskaņā ar Finanšu regulu.

III nodaļa

Plānošana, uzraudzība, izvērtēšana un kontrole

12. pants

Darba programma

1. Programmu īsteno ar darba programmām, kas minētas Finanšu regulas 110. pantā.
2. Darba programmu Komisija pieņem ar īstenošanas aktu. Minēto īstenošanas aktu pieņem saskaņā ar pārbaudes procedūru, kas minēta 18. pantā.

13. pants

Uzraudzība un ziņošana

Regulas II pielikumā ir izklāstīti rādītāji, ar kuriem ziņo par programmas panākumiem virzībā uz 3. pantā noteikto vispārīgo un konkrēto mērķu sasniegšanu.

Lai nodrošinātu efektīvu izvērtējumu par programmas panākumiem virzībā uz tās mērķu sasniegšanu, Komisija ir pilnvarota pieņemt deleģētus aktus saskaņā ar 15. pantu, lai vajadzības gadījumā grozītu II pielikumu attiecībā uz rādītājiem, kā arī lai papildinātu šo regulu ar noteikumiem par uzraudzības un izvērtēšanas sistēmas izveidi.

Darbības rezultātu ziņošanas sistēma nodrošina, ka programmas īstenošanas un rezultātu uzraudzībai vajadzīgie dati tiek savākti efektīvi, lietderīgi un savlaicīgi.

Minētajā nolūkā Savienības līdzekļu saņēmējiem un attiecīgā gadījumā dalībvalstīm piemēro samērīgas ziņošanas prasības.

Komisijai katru gadu ziņo Eiropas Parlamentam un Padomei par Programmas darbības rezultātiem, izmantojot esošos ziņošanas mehānismus, jo īpaši Eiropas Savienības rezultātu apkopojumu tiesiskuma jomā. Jo īpaši Komisija ziņo par katram konkrētajam mērķim piešķirto līdzekļu izlietojumu. Ziņojumā tā norāda finansējumu saņēmušo darbību veidus, tostarp tās darbības, kas saistītas ar dzimumu līdztiesības veicināšanu. Pamatojoties uz šo ziņojumu, Eiropas Parlaments var sniegt ieteikumus. Komisija pienācīgi ņem vērā šos ieteikumus.

14. pants

Izvērtēšana

1. Programmas izvērtēšanu veic savlaicīgi, lai tās rezultātus varētu ņemt vērā lēmumu pieņemšanas procesā.

2. Komisija veic programmas starpposma izvērtējumu, tiklīdz par programmas īstenošanu ir pieejama pietiekama informācija, bet ne vēlāk četrus gadus pēc tās īstenošanas sākuma.
3. Komisija veic programmas galīgo izvērtēšanu tās īstenošanas beigās, bet ne vēlāk kā četrus gadus pēc 1. pantā norādītā laikposma beigām.
4. Komisija izvērtēšanas secinājumus kopā ar saviem apsvērumiem paziņo Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai.

15. pants

Deleģēšanas īstenošana

1. Pilnvaras pieņemt deleģētos aktus Komisijai piešķir, ievērojot šajā pantā izklāstītos nosacījumus.
2. Pilnvaras pieņemt 13. pantā minētos deleģētos aktus Komisijai piešķir līdz 2027. gada 31. decembrim.
3. Eiropas Parlaments vai Padome jebkurā laikā var atsaukt 13. pantā minēto pilnvaru deleģēšanu. Ar lēmumu par atsaukšanu izbeidz tajā norādīto pilnvaru deleģēšanu. Lēmums stājas spēkā nākamajā dienā pēc tā publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* vai vēlākā dienā, kas tajā norādīta. Tas neskar jau spēkā esošos deleģētos aktus.

4. Pirms deleģētā akta pieņemšanas Komisija apspriežas ar katras dalībvalsts ieceltajiem ekspertiem saskaņā ar principiem, kas noteikti 2016. gada 13. aprīļa Iestāžu nolīgumā par labāku likumdošanas procesu.
5. Tiklīdz Komisija pieņem deleģēto aktu, tā par to paziņo vienlaikus Eiropas Parlamentam un Padomei.
6. Saskaņā ar 13. pantu pieņemts deleģētais akts stājas spēkā, ja divos mēnešos no dienas, kad minētais akts paziņots Eiropas Parlamentam un Padomei, ne Eiropas Parlaments, ne Padome nav izteikuši iebildumus vai ja pirms minētā laikposma beigām gan Eiropas Parlaments, gan Padome ir informējuši Komisiju par savu nodomu neizteikt iebildumus. Pēc Eiropas Parlamenta vai Padomes iniciatīvas šo laikposmu pagarina par diviem mēnešiem.

16. pants

Savienības finanšu interešu aizsardzība

Ja trešā valsts programmā piedalās ar lēmumu, kas pieņemts, ievērojot starptautisku nolīgumu vai pamatojoties uz kādu citu juridisku instrumentu, šī trešā valsts piešķir vajadzīgās tiesības un piekļuvi, lai atbildīgais kredītrīkotājs, *OLAF* un Revīzijas palāta varētu visaptveroši īstenot savu attiecīgo kompetenci. *OLAF* gadījumā šādas tiesības ietver tiesības veikt izmeklēšanu, tostarp pārbaudes un apskates uz vietas, kā paredzēts Regulā (ES, *Euratom*) Nr. 883/2013.]

IV nodaļa

Pārejas un nobeiguma noteikumi

17. pants

Informācija, komunikācija un publicitāte

Savienības līdzekļu saņēmēji atzīst minēto līdzekļu izcelsmi un nodrošina Savienības līdzekļu redzamību, – jo īpaši darbību un to rezultātu popularizēšanā – , sniedzot dažādām auditorijām, tostarp plašsaziņas līdzekļiem un sabiedrībai, mērķorientētu informāciju, kas ir konsekventa, lietderīga un samērīga.

Komisija rīko informācijas un komunikācijas pasākumus saistībā ar programmu, saistībā ar darbībām, ko veic saskaņā ar programmu, un saistībā ar iegūtajiem rezultātiem.

Programmai piešķirtie finanšu resursi veicina arī korporatīvo komunikāciju par Savienības politiskajām prioritātēm, ciktāl šīs prioritātes saistītas ar 3. pantā minētajiem mērķiem.

18. pants

Komiteju procedūra

1. Komisijai palīdz komiteja. Minētā komiteja ir komiteja Regulas (ES) Nr. 182/2011 nozīmē.

2. Ja ir atsauce uz šo punktu, piemēro Regulas (ES) Nr. 182/2011 5. pantu.

19. pants

Atcelšana

Regulu (ES) Nr. 1382/2013 atceļ no 2021. gada 1. janvāra.

20. pants

Pārejas noteikumi

1. Šī regula neskar tādu darbību turpināšanu vai grozīšanu, kas uzsāktas, ievērojot Regulu (ES) Nr. 1382/2013, ko turpina piemērot minētajām darbībām līdz to slēgšanai.
2. No programmas finansējuma var segt arī izdevumus par tehnisko un administratīvo palīdzību, kas ir vajadzīga, lai nodrošinātu pāreju starp programmu un pasākumiem, kuri pieņemti, ievērojot Regulu (ES) Nr. 1382/2013.
3. Lai varētu pārvaldīt darbības, kas līdz 2027. gada 31. decembrim nebūs pabeigtas, vajadzības gadījumā apropriācijas 5. panta 2. punktā paredzēto izdevumu segšanai var iekļaut Savienības budžetā pēc 2027. gada.

21. pants
Stāšanās spēkā

Šī regula stājas spēkā dienā, kad to publicē *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

To piemēro no 2021. gada 1. janvāra.

Šī regula uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojama dalībvalstīs saskaņā ar Līgumiem.

....,

Eiropas Parlamenta vārdā —
priekšsēdētājs

Padomes vārdā —
priekšsēdētājs

I PIELIKUMS

No Programmas finansējuma katram konkrētajam mērķim piešķir šādu summu:

- a) 27% – 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā minētajam konkrētajam mērķim;
 - b) 36% – 3. panta 2. punkta b) apakšpunktā minētajam konkrētajam mērķim;
 - c) 27% – 3. panta 2. punkta c) apakšpunktā minētajam konkrētajam mērķim;
 - d) 10% – jebkuram no 3. panta 2. punktā minētajiem mērķiem.
-

II PIELIKUMS

RĀDĪTĀJI

Programmu uzrauga, pamatojoties uz rādītāju kopumu, kas paredzēti, lai noteiktu pakāpi, kādā tās vispārīgie un konkrētie mērķi ir sasniegti, vienlaikus līdz minimumam samazinot administratīvo slogu un izmaksas. Šim nolūkam tiek vākti dati attiecībā uz šādu rādītāju kopumu, vienlaikus ievērojot tiesības attiecībā uz privātumu un datu aizsardzību:

- 1) to tiesnešu un tiesu sistēmas darbinieku skaits, kuri piedalījušies mācību pasākumos (tostarp darbinieku apmaiņā, mācību braucienos, darbsemināros un semināros), kas finansēti no programmas, tostarp, izmantojot *EJTN* darbības dotāciju;
- 2) to pilsoniskās sabiedrības organizāciju skaits, kuras atbalsta ar programmu;
- 3) informācijas apmaiņas gadījumu skaits Eiropas Sodāmības reģistru informācijas sistēmā (*ECRIS*);
- 4) to apmeklējumu skaits e-tiesiskuma portālā / lapās, kuros ir izteikta vēlme iegūt informāciju par pārrobežu civillietām un krimināllietām;

- 5) to cilvēku skaits sadalījumā pēc konkrēta mērķa, kas bija iesaistīti:
- a) savstarpējos mācību pasākumos un labas prakses apmaiņā,
 - b) pasākumos, kas saistīti ar izpratnes veicināšanu un informēšanu un ar informācijas izplatīšanu.

Visus individuālos datus, ja iespējams, sadala pēc dzimuma. Veicot programmas starpposma un galīgos izvērtējumus, galveno vērību pievērš konkrētiem mērķiem un ņem vērā dzimumu līdztiesības aspektu, kā arī izvērtē ietekmi uz dzimumu līdztiesību.
